

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtlet in velja s poštnino vred in v Mariboru s poštninjo na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištru v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisni se ne vračajo, neplačani listi se ne sprjemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 5 kr. dvakrat 12 kr., tretkrat 16 kr.

Nekaj o svobodnih ženitvah.

(Glas kmečkega človeka.)

Znano je, da so liberalni poslanci sklenoli ogromno število takih postav, ki so na veliko škodo in nesrečo ne samo posameznim krajem, marveč celi državi. Ena izmed teh je gotovo svobodna ženitev.

Prvič je vzrok, da se ljudje presilno, preštevilo množijo, da so tako rekoč eden drugemu že na poti, eden drugemu vsak zaslužek kar iz ust iztrgajo; veliko jih more silno pomanjkanje trpeti ali pa se izseljevati. Skoro na vsakem griči in količkaj pristopnem mestu vže kakšna raztrgana koča stoji, v kateri je večidel revščina doma, a dobrih, imovitih posestnikov je pa čedalje manj. Ker je uže preveč ljudstva, pa premalo kruha, so začeli najlepše gozde posekavati in kopati, da si novo zemljišča napravijo; a na to se pa ne misli, s čim bomo črez nekoliko desetletij kurili? Premoga ni. Kje se bo vzela les za druge potrebne stvari? Pa pogledimo še nekatere druge žalostne posledice svobodnih ženitev.

Skoro vsak se hoče oženiti, če tudi nima drugega, kakor pipo v žepu ali pa — „čik“ v zobeh. Toda kaj se zgodi? Mož težko prislužene denarje v krēmi pri kupici „šnopsa“ zapravlja; nesrečna žena doma v rebrasti koči od srda in žalosti britke solze pretaka ter kolne svojo nesrečno osodo, razcapani in gladni otroci pa vekajo in prosijo za kruh, a ker ga ni, se pa navadije beračije pa še „uzmanja“ ter izrastejo brez pravne odgoje, kakor divjaki.

Vidimo še drugo žalostno prikazen. Marsikteri razuzdani fantalin in nečimurna gizdava deklina že komaj čakata, da bi bila „zvezana“, a jedva gostija mine, se pa začneta sovražiti, prepirati, korobačiti, naposled gresta narazen.

Veliko je pa tudi takih ljudi, kateri nikakor niso sposobni ne za ženitev, ne za gospodarstvo, ker jim je božja previdnost le malo talentov odločila, vendar se pa hočejo na vsak način, po vsej sili „oteležiti“. A kako revni

in bedasti so potem otroci, koliko revščine in nerodnosti je pri taki hiši, to bi bilo odveč popisovati.

Zatoraj je pač srčno želeli, da bi se po postavnih poti zamogla svobodna ženitev zabraniti in sicer prvič vsem nemanicem, kateri itak komaj samo za sebe skrbijo, kako li potem še za ženo in polno kočjo otrok. Izvzeti bi naj bili, pridni, pošteni rokodelci. Potem onim, kateri nikakor niso sposobni za to. In slednjič istim, ki se pohujšljivo obnašajo, ki nikakor ne bojo pridni očetje ali matere.

Mladina, ktera ima malopridne, hudobne stariše, ktera v domači hiši ne vidi lepih zgledov in sliši namesto molitve le preklinjevanje, kreg in prepir, ktera se ne vzgoja na krščanski podlagi, postane hudobnejša, surovejša in bolj neotesana, kakor divjaki.

Ako bi torej ženitev zopet bila omejena in odvisna od srenjske ali ktere druge pravične oblasti, koliko manje bi bilo revščine, pa tudi hudobij. Občine bi ne imele toliko revežev za oskrbovati; gospodarji bi boljše izhajali, ker bi lažje dobili pridnih hlapcev in dekel, kateri jih toliko ne stanejo, kakor pa dninarji.

Vsak pametno misleč človek toraj lahko sprevidi, da nam je potrebno, kakor ribi vode, dobrih, modro-urejenih postav, ktere bi v resnici skrbele za gmotni in duševni blagor ljudstva, po katerih bi se sedajno neredno, žalostno družbinsko življenje zopet prav uredilo. Živa potreba je da bi se postavno zamoglo pot zastopiti svobodnim ženitvam; potem pa tudi grademu vlačugarstvu, pijančevanju, zlasti pa nesrečnemu žganjepitju, ki je sedajni čas strahovita kuga za človeški rod.

D—č.

Zakaj Slovenci od notarjev slovenske juterne in druga imenitna pisma v slovenskem jeziku tirjajo?

Na to vprašanje ni težek odgovor. Juterna je prvo imenitno pismo, katero novi po-

sestnik napravi; v tej juterni je zabeleženo in zaznamovano celo premoženje, s katerim mladi posestnik začinja gospodariti; zaznamovane so tudi vsa bremena, koje bode imel nositi in trpeti. Do sedajnih časov so vsa taka velevažna pisma v strankam popolnoma nerazumljivem nemškem jeziku pisana bila.

Kaj se pa je s tem doseglo, in kaki sad je rodila ta nam neugodna nemška pisarija? Nasledki teh napak niso bili samo neugodni, temuč tudi žali Bog v mnogoterih in mnogoterih slučajih zelo pogubljivi; recimo ta slučaj: En posestnik prepoda svoje posestvo svojemu sinu, kateri se hoče ravnokar oženiti; prepodajatelj si razun gotovih denarjev to in drugo izgovori in stranke grejo k notarju, da naredijo juterno, oziroma prepodajno pismo.

Tam slovenska stranka izrazi željo. Nemški škric napiše in prebere potem to Slovencu nerazumljivo pisarijo. Sedaj k temu vsi prikimavljajo, ali nikdo ne vé kaj je zapisano.

No stranka ima v rokah juterno, oziroma nagodbo, katere ne razume in podobna je one-mu bedaku, koji ne zna brati, ne pisati, v cerkvi iz čiste gizde z molitvenih bukvic pobožno moli, bukvice pa narobe drži.

Na take nerazumljiva pisma sledijo potem tožbe, ker ta pravi, da si je to in ono izgovoril, oni pa trdi, da so mu tisti in tisti gospod rekli, ka zahtevanje krivično, ker juterna, itd. pre drugače pravi. Sad vsega tega je potem prepri in tožbovanje, nasledno pa siromaštvo.

Mi ne bomo več v temi za pravico hodili, temuč klicali bomo od sedaj odločno: Gospodje priseženi c. kr. notarji, mi hočemo od Vas slovenske juterne, nagodbe itd., ker imamo pravico, to po cesarski postavi tirjati!

Kateri bode se pa sedaj takemu naravnemu in pravičnemu zahtevanju zoperstavljal, ta je naš nasprotnik in mi bomo se potrudili k drugemu gospodu, koji je naš prijatelj, saj bode ta tudi naš gotov denar vzel.

Nam so sledeči gospodje notarji znani, kateri slovenska pisma delajo: v Mariboru dr. Franc Radaj, v Celji Lovro Baš, v Sevnici Makso Veršec, v Šoštanji Kačič, v Ptujci Ivan Schönwetter, v Ormoži dr. Ivan Gersak, v Ljutomeru Anton Šlamberger, katere gorko priporočamo.

A. G.

Gospodarske stvari.

Nekaj o hranjevanji sadja.

Ljudje semtertje tožijo: „letos ne velja sadje nič, o božiči bila so moja najlepša jabelka uže nagnjita“. Drugi tarnja: „moje sadje je uže velo in suho“. Tretji mrmra: „moje sadje se je navzelo neprijetnega okusa, nihče ga ne kupi“.

Tako bodo ljudje vsako leto toževali, če se ne poboljšajo in popustijo nekatere stare navade ter popremejo novega načina sadje hranjevati. Ta način je zelo priprost, kakor bi ga natura sama bila zaukazala. Najprvo je, da sadje o pravem času, potrgamo. Zastonj je sveži sad hranjevati, če pa ni dozorel. Nezreli sad začne kmalu v peških gnjiti, postane vel in se skrči v majhen klopčič. Na dalje moramo sadje opazno trgati, najbolje z roko. Res je, nekaterim trdnim zimskim jabelkom ne škoduje. Drugače pa je zastran žlahtnih, sočnatih jabelk in grušek. Tem škoduje najmanjše obtolčenje. Na najneznatnejšoj rani, katere še s prostim očesom ne opazimo, začne goba rasti t. j. gnjiti.

Zatem treba sad lepo razvrstiti in vsa slabejša, po črvih navrtana jabelka itd. odbrati ter jih pustimo 14 dni izhlapiti se. Zatem še le spravimo jih v shrambo, ki je največje važnosti pri vsem delu. Shramba bodi le srednje suha ter v njej enomerna temperatura 1—5° Reaumur. Zakaj nam jabelka v hišah ne ostanejo dolgo čvrsta? Prav zato ne, ker so hiše ali sobe ali presušne ali pretople ali se temperatura v njih prepogosto izpremenjava; kajti v presušnih sobah sad prehitro vel postane in se skrči, v pretoplih rado gnjije in tretjem slučaju zmrzne. Veliko bolje shrambe za sad so kleti, zlasti če so dovolj globoke in če je dno pesek ali ilovica, ki vode ne prepušča.

Sedaj moramo še skrbeti, da ne bode v kleti pretoplo, premokro in nobenega prepiha; kajti te tri reči so največ krive, da se tudi v kleteh sad ne drži. Tudi drugih takšnih rečij, ki na gnjilobo delujejo, ne smemo v kleti trpeti. Niso pa sadjarji vsi enih mislij, je li v kleti bolje sad prosto po deskah razdevati ali v sode vložiti. Na deskah razloženo sadje zamoremo vsaki čas pregledovati in gnjili sadež odbirati. V sodih pa se dalje drži sadež, ker je uplivanje svetlobe in zraka precej zabranjeno.

Kdor po razloženem načinu ravna, ta bo sadje skoraj celo leto obranil sveže in sočnato ali za domačo porabo ali za prodavanje. Tako pričaka ceno, ki je dva- tri- petkrat večja od one jeseni. Marsikateri sadjar, ki se je modro držal razloženega načina sadje hranjevati, je sčasoma postal bogat mož.

Fail.

Brinove jagode.

Take bi ne smele v nobenem gospodarstvu manjkati, kajti so v mnogih boleznih preizvrstno zdravilo. V prvi vrsti ženejo prav močno na vodo in pri tem nikdar ne škodujejo. Zato se prav dobro kot zdravilo dajo rabiti v vseh vnjetjih na mehurju ali pa v primerljajih, v kterih se voda v prepičli meri izločuje. Včasih se izločuje gosta in sprejemajoča se voda in tudi v tem primerljaju so brinove jagode dobro